

Kazen božja.

Spisal Josip.

Jakole ob zimskih večerih smo posedali okrog tople peči — vsi od najmanjšega do najstarejšega, še sosede in sosedi so često prišli; samo mati so sedeli pri beli javorjevi mizi s šivanjem v roki in se zdajpa-zdaj strogo ozrli na tega ali onega, ako je preglasno kaj izpregovoril. Ded Klemen je namreč sedel za pečjo in pripovedoval vsak večer o časih in o dogodkih, ki so se dovršili takrat, ko je bil on še majhen. Najstarejši v celi vasi je bil naš ded — šestinosemdeset let je imel, a vendar je bil še trden. Na polje je hodil z drugimi in mlatil je, kot da ima komaj štirideset let. Včasih je malce zastokal, da ga boli v hrbtu, a od dela se ni dal odgnati, dasi so mu vsi prigovarjali. Samo pozimi, ko je zunaj škripalo in zmrzavalo, je ostal za pečjo in vedno je tožil, kako mu je dolgčas. Često je segel po debelem, že čisto oguljenem molku in molil mrmraje, dokler ni prišel taalioni in ga poprašal o teminonem, ker ded Klemen je bil svoje dni v župniji prvi občinski svetovalec in srenjski župan. Z vsemi je bil prijazen, in ni ga bilo v vasi, ki bi sovražil deda Klemena. Najbolj pa smo ga ljubili mi otroci, ker nam je pripovedoval povesti in zgodbe po cele večere, dokler nismo zadremali vsi ob topli peči.

Tako je bilo nekega večera, ko nas je bila hiša polna in smo zopet poprosili deda Klemena, naj nam pove kako zgodbo. Dedek se je nasmehnil kakor vedno, zazehal je in si podprl brado z obema rokama, a komolce je uprl v toplo teme velike peči.

„Vidite, tu gori že nekoliko v hribu,“ je pričel in vsi smo poslušali z napeto pozornostjo — „so ne-kake razvaline. Pri Sv. Lovrencu se pravi — moj oče so mi pripovedovali, da je stala nedaleč od tistih razvalin nekoč cerkvice sv. Lovrenca. Takrat je bilo najbrže, ko so še ropali tu okrog Turki in drugi sovražniki, da so se morali skrivati ljudje za cerkveno obzidje. Zdaj ni več tiste cerkvice, niti se ne pozna, kje je stala; a pri Sv. Lovrencu se še vedno pravi.

Tam v bližini so torej tiste razvaline, ki jih je videl gotovo že vsak izmed vas. Pa vam bom povedal, kaj in kako se je zgodilo. Pravična kazen božja je bila, tako vam rečm.“

Ded Klemen se je nekoliko odkašljaj in nato je nadaljeval:

„Živel je takrat v tej vasi človek, ki se ni brigal ne za Boga, ne za vero — noben pošten vaščan ni občeval z njim. Gregor mu je bilo ime. V mladosti je barantal s konji in obogatel je kmalu — ne vem ali po pravici ali krivici. A naselil se je v tej vasi, in tako se je govorilo, da je najbogatejši. Jaz se ga spominjam kakor v sanjah — otrok sem bil še takrat! Dolge brke je nosil, in otroci smo se ga bali. V cerkev ni hodil ne ob nedeljah, ne ob praznikih in norčeval se je — kakor so pravili — iz svetih stvari in iz vsega, kar ni bilo posvetnega. Prigovarjali so mu gospod župnik, naj se spametuje in najnikar ne živi kakor živina. Tudi sosedge so ga svarili, a on je bil gluhi in slep za vse dobro in je ostal, kakršen je bil.“

Pa si je izmislil enega leta na vsem lepem in je dal sezidati hišo gori v brdu pri Sv. Lovrencu.

Tam mimo je vodila steza, in odnekdaj je stalo tam znamenje — v velik štirioglast kamen je bil pritrjen križ s križanim Kristusom. Nikdar ni bilo brez rož poleti tisto znamenje. Deklice in dečki iz vasi so pletli venčke in kite cvetja ter venčali in krasili znamenje. Ob kakem večjem prazniku pa je vedno brlela lučka pod križem. In hodili smo gori na večer, ko je zvonilo po dolini „Ave Marijo“ in molili skupaj angelsko češčenje. Lepo se je videla okoli znamenja cela lesena ograja. Svet, kjer je stalo znamenje, pa je bil last nekoga kmeta iz sosedne vasi. In ta Gregor, ki je hotel zidati gori hišo, ga je kupil.

Prišli so zidarji iz trga. A kako smo se vsi začudili, ko smo zvedeli, da namerava konjski trgovec podreti tisto znamenje ob stezi. Prigovarjali smo ga na vse načine. Ženske so ga prosile, celo gospod župnik sami so prišli, a iudi oni niso ničesar opravili. Gregor je ostal pri svojem sklepu. Vendar nismo mogli verjeti, da bi bil Gregor tako hudoben, da po-

dere tisto lepo znamenje, ki mu ni bilo čisto nič v napotje. Saj hišo so začeli zidati poleg. Znamenje bi lahko ostalo; še lepši bi bil razgled, ko bi stal koncem hiše tisti križ, ki so ga vaški otroci tako radi krasili. Ampak nekega jutra, ko smo šli gori po brdu, ni bilo znamenja več. Kakor blisk se je zvedelo po vsej vasi, kaj je storil Gregor, in niti enega ni bilo po vsej vasi, ki bi ne bil ogorčen in osupljen nad tem Gregorjevim početjem. Grega pa se nam je smejal in povedal, da je vrgel križ na podstrešje; tisti štirivoglati kamen pa, na katerem je bil pritrjen križ, pa da hoče porabiti za vogelni kamen.

Poznali smo Gregorja kot brezbožneža; a da je tako zloben, tega vendar nismo verjeli, in od tistega časa ni govoril z njim izmed vaščanov skoro nihče več.

Hiša gori na brdu pa se je dvigala. Proti jeseni je bila gotova. Lepo se je belila sredi zelenih trat, a mi smo le pogrešali tistega znamenja.

Gregor se je preselil v hišo še tisto jesen. Kadar pa je prišel v vas, ga je nagovarjal tainoni, naj postavi nazaj znamenje, ki ga je podrl in ki mu ni bilo čisto nič v napotje. A Gregor se je vsakemu zakrohotal.

„Kaj bi s tistim znamenjem? Saj jih je dovolj ob veliki cesti — gori pred mojo hišo ga pa ni prav nič treba. In kako naj ga postavim nazaj? — Kamen je vzidan ravno v vogalu. Kaj menite, da ga bom rval? Križ pa tudi, ne vem, kam sem ravno dejal. Pa saj je čisto vseeno, če stoji tam tisto znamenje ali ne. Jaz ga ne potrebujem, vi pa imate drugih dovolj. Pa si ga napravite sami; ampak na moji zemlji ne. Rajši posadim hruške, bo vsaj kaj sadu, in poleti bom lahko legel v senco! Kaj pa naj počnem s križem? V napotje mi je!“

Tako je odgovarjal brezbožni Gregor, in na posled ga ni nihče več nadlegoval. — — —

Zgodaj je padel tisto zimo sneg in, ko je padel, ni več skopnel.

Bilo je proti Božiču — natanko se še spominjam — ko se začuje nekoč ponoči nekako bobnenje in šum.

„Plaz je iz gor!“ smo dejali in se nismo menili dalje za tisto, ker se je skoro vsako leto utrgal tu-patam v gorah plaz in pribučal v dolino.

A drugo jutro, ko smo se ozrli gori po brdu, ni bilo o Gregorjevi hiši nikakega sledu več. Spogledali smo se in vsak se je bal izpregovoriti, kar se je zgodilo, ker vedeli smo vsi, kaj se je pripetilo.

Stopil pa je pred nas osivel možakar in dejal:

„Verujte mi, to je bila kazen božja! Bajta tam zraven stoji, Gregorjeva hiša pa, ki je bila nova in zidana, se je podrla, da je ni videti izpod snega!“

Kopali smo in razkopavali, a ko smo Gregorja izvlekli iz zidin, je bil razmesarjen, kakor še nisem videl človeka. Komaj se je spoznalo, da je človeško truplo.

Minula je zima, in sneg je skopnel. Prvo, kar smo naredili, je bilo, da smo spet postavili tisto znamenje. In stalo je, in pastirji so ga zopet venčali, kakor ga venčajo še danes. A razvaline tam zraven pričajo, kako žalostno smrt je storil — brezbožni Gregor.“

Ded je umolknil, in bilo je tiho po izbi, ker vsak izmed nas je mislil na razvaline tam gori ob znamenju.

Žalostna znanilka.

Ptička drobna priletela
iz domače mi vasice.
Na očesih so igrale
drobne, svetle ji solzice.

Kljunček drobní svoj odprla,
tužno vest mi govorila,
da je moja ljuba mati
gor v nebo se preselila.

Drobna ptička odletela
je čez polje in gorice,
meni pa solze grenkobne
so oblile žalno lice.

Mokriški.

